

בעיה

מקור בהלכה

מהדורה תנינא

ליקוט הלכות נחוצות

משו"ע או"ח ונו"כ

חלק א — וחלק ב

בעזר החונן לאדם דעת

אלעזר בריזל

רח. ירואל 16, טל. (02)821207

יוצא לאור על ידי

ישיבת פאר-ההלכה

בעיה"ק ירושלם ת"ו

אייר תשמ"ח

סימן ז

ש"ע סי' ע"ה סעי' א'

טפח מגולה כאשה במקום שדרכו לכסותו אפילו היא אשתו אסור לקרות קריאת שמע כנגדה.

בסדרת כ"ד ע"פ ע"י

פסק הלכה

שנתפרסם בשנת תרפ"ח

בית דין צדק
לכל מחלות האשכנזים
ירושלים תש"ז

בשמינת רבינו הגאון חזן יוסף חיים זאנבעלד שלישי זצוק"ל

ע"ה"ק ירושלים ה'ו ט"א לחודש אייר שנת ה'תש"ז.

כאשר בעוה"ד פשתה המספחה של מלבושי שחץ, ופרצו גדידי הצניעות. סמל עמנו הקדוש. מאז ומעולם. באופו מבהיל מאד ה' ירחס.

ורבים מיראי ה' פונים אלינו להורות להם את הדין והדת.

והנה אם כי המפורסמות אין צריכות ראיה, אך מחמת דרשו בה רבים בעוה"ד.

והורגלו במלבושים קצרים ובבתי יד קצרים, עד אשר הרבה מהסוג עם נשכח מהם חומר האיסור ונעשה להם כהיתר ח"ו.

על כן הננו להודיע בזה כי כל אשה ישראלית חייבת ע"פ דין תוה"ק ללבוש בגדי צניעות כאשר נהגו בנות ישראל הכשרות מאז ומעולם בלא שום שינוי

דהיינו במלבושים ארוכים עד קצה האחרון היותר אפשר,

ומצד הראש יכסה את כל בית הצואר כמנהג הצנועות ובבתי ידים ארוכות עד כפות הידים.

וכן בשאר הבגדים חייבות לנהוג צניעות.

וחלילה ללבוש אנכלאוח חזקכות מעשה רשע אשר הרגל נראה חזק.

או אנפלאות מגזון עור הגוף.

כל אלה פגול הוא לנו אומה קדושה וטהורה מדור דור.

ואם מ כל אחד מחייב לחנך את בנותיו הקטנות בצניעות וקדושת שם הן חלבשת בגדי צניעות ולכל הפחות שהשמלה תכסה בארכה את רוב הרגל, ובבתי ידים שיכסו את רוב היד.

ובשכר זה יקיים בנו מערה שלטוב ותייחס לו שגולה מכל העמים נר ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, ונזכה לטעום פירות טובה בבי"א בדין לכל מחלות האשכנזים

ואם נודתי לרב רובין ואם יצחק באוה"ר ז"ל פרוקל ואם חב צבי קאמלנשטיין

ואי"ח הכתוב סוה"ר ה'ת"ר"ע נ"י ויאשר כהם וחילם לתמו הפירות. ובע"ה"ת, המסכת לישועה קדושה

דברי הגאונים הצדיקים הנ"ל תקיפי דארעא דישראל צוק"ל אינם צריכים חיזוק, ובוודאי שמצוה רבה לשמוע בקולם ולהוסיף גדרים בדרכי הצניעות במקובל לנו מדור דור וע"ז נאמר לא תסור מכל אשר יודוך ימין ושמאל וגדולה המצוה הזאת כי תגן עלינו בעקבתא דמשיחא ולזכותינו לראות בקדוב בביאת משיחנו בבי"א.

הכ"ח טוב לחודש מרחשון תשל"ז ע"ה"ק ירושלים ת"ז

ואם פנחס עפנטייין ראב"ד ירושלים ע"ה"ק תובב"א

ואם דוד הלוי יונגרייז

ואם הק' מעשה אד"ר פריינד

ואם ישראל באאוד הגה"ק אה"ר"צ צוק"ל דושינסקי

בספר דת והלכה יצאנו הגאון בעל זביע אומר האוסר
לבישת הפאה הנכרית. הוא כותב בקונטרסו שאין כוונתו להתיר
זאת בשביל הנשים ההולכות במטפחת המלסה כראוי את כל
שערות ראשן. הוא דוצה רק להעיר לאלה שמתפחתן אינה מכסה
כל שערותיהן, שמוטב להן לחבוש פאה נכרית כדי לכסות לגמרי
את השערות. ועל זה ברצוני להעיר.

החכם חושב שאלה הנשים שאינן מגלחות שערות
ראשן ומטפחותיהן אינן מכסות אלא למחצה לשליש ולרביע, יש
להציע להן את הפאה הנכרית, ואז לא חתראה שעה אחת
החוצה. למעשה, לא הועיל החכם בחקנתו, שכן אותן הנשים
שאינן מקפידות על גלוי שערן מהמטפחת, הן לא תקפדנה
על כך גם בחבשן פאה נכרית ותשלכנה את שערות ראשן עם
שערות הפאה הנכרית כפי המאדע ושכן עשו הרבה לדאבוננו
הרב כדי להתדמות להולכות לגמרי בגילוי שער בעוה"ר. וכמו כן
כאשר מסירות את הפאה הנכרית נמצאות פרועות ראש לגמרי
כי זה אינו עשוי להיות על ראשה כל היום. אדרבה, אלה
שהמטפחת אינה מכסה את ראשן לגמרי, לרוב זה נובע מעם-
הארצות או רשלנות שלעתים אפשר להשפיע עליהן בדרכי נועם
והסברה חומרת הדבר, בו בזמן שבחבשן את הפאה הנכרית היא
מרגישה את עצמה בין אלה ההולכות עם המאדע ותאטום אזנה
משמוע תוכחה.

אדרבה, יש להטיף מוסר לאלה שאינן מכסות כראוי שערות
ראשן במטפחת, אך לא להציע להן החלפת המטפחת בפאה
נכרית. הצעה זו תחדור אצל הנשים המכסות היטב את ראשן
במטפחת שימירו את זאת בפאה נכרית ויטשו תורת אמן, ובמקום
שבו לחקן נמצא מקלקל.

עוד כתב בעל הקונטרס הנ"ל שבזמננו נחלש איסור מראית
עין לגבי הפאה הנכרית, אחרי שידוע כי התרדיות הולכות כך
וגם אפשר לעמוד על כך שזה לא שער טבעי. שוב טעה במציאות
ולפלא שאינו יודע כי בזמננו מעבדים את הפאות הנכרית באופן
כזה שא"א להבחין בשום פנים אם זה שערות עצמה או לא.

וגם בגוף ההלכה יש להעיר על דברי הת"ח הנ"ל, דכתב
הטעם של חובת ב' כיסויים, „דמטפחת רפויה ועלולה לינתק

ולכן מדת יהודית צריך עוד כסוי וכו' וכיון שאין טאה נכרית עשויה לינתק יש לומר דעדיף דסגי בהאי כסוי ולא צריך ב' כיסויים" עכ"ל.

ווכרתי ימים מקדם כאן בארה"ק ת"ו נשים גשואות לא חיו יוצאות עד שלובשות על המטפחת של מקום השערות, בצעף שהי' מכסה כל הראש וכאמור לעיל. (ומנהג בית ישראל שהצעיף הזה כפול לשנים) והודות להשם כי עוד שרידי ותיקי בנות ישראל לא עובו ולא שכחו חוב קדוש זה.

ודברי הרמב"ם הם כמפורשים לחייב את כל זה, בהלכות אשות פכ"ד הלכה י"א. כתב: „עברה על דת משה יוצאה בשוק ושער ראשה גלוי", כאן מדויק חובת מטפחת ראשונה שהיא על מקום השער, וכדי שלא תהי' שער ראשה גלוי. ובהלכה י"ב כתב: „עברה על דת יהודית, יוצאה לשוק או למבוי מפולש וראשה פרוע ואין עליה רדיד ככל הנשים אע"פ ששערה מכוסה במטפחת" כאן בא חובת כיסוי שניה שהיא לכסות כל הראש ושלא תצא ראשה פרוע. ואת אומרת כי אע"פ שהשער מכוסה במטפחת, מ"מ אם אין רדיד שהיא צעיף על כל הראש, נקראת ראשה פרוע לענין דת יהודית.

ויש מקילין לומר שמטפחת שניה מספיק שמכסה מקומות של סביבות צמיחת השערות, והעיקר האיסור הוא לא לצאת במטפחת אחת שקושר את מקום השערות לבד, ויש לזה סמך מדברי הירושלמי כתובות (פ"ז ה"ו) שאסורה בקפליטין לרה"ר, ופירש שם בקה"ע קפליטין דהיינו בגד דק על הראש, והוא דמטפחת ראשונה רגילין לעשותה מבגד דק כדי שיתחזק בהידוק על הראש, דאם נעשה מבגד עב או עלולה לינתק, אין זה מדרכי הצניעות לצאת במטפחת אי לבדה, וצריכין לכסות במטפחת שניה. (וגם כאן מנהג בנות ישראל לכפול מטפחת זו, וללובשה כשהיא כפולה). — בכל זה שאמרנו יש מקום לומר שמקיימין חובת ב' הכיסויים (ויזהר מכיסוי גוון אדום כידוע).

וכעת נבוא בבירור האיסור של היוצאת בטאה נכרית בלי שום כיסוי כלל, וכבר הופיע מטעם ועד משמדת הצניעות בשנת תשכ"ב קונטרס דת משה ויהודית מפורש יוצא מפי שמונה וחמשים גדולי הפוסקים אשר בית ישראל נשענים על פסקיהם מדור דור אוסרים באיסור גמור, יש מהם שאוסרים בפירוש גם להסתובב בזה בבית ולומר דבר שבקדושה נגדה, ויש סותמים דבריהם, אבל לצאת בחוץ בפ"נ בלי שום מכסה, כולם מורים לאיסור.

ועל זה בא חכם הנ"ל וכותב: „באמת ראוי לנו לחוש לגאונים וצדיקים כאלו, הן אמת שבכ"ז אין להשיג על המקילין, דמאחר שפשטות הרמ"א, ולבוש, ופמ"ג והגר"א בביאורו לשו"ע, וכן המ"ב, והפוסק האחרון מהספרדים כף החיים מסיק להלכה שהסכמת האחרונים כהמג"א להתיר וכו' ואם כי יש מפרשים ברוחק בדבריהם דמיירי לביחה ולבעלה, סתימת הדברים משמע להדיא כמ"ש עכ"ל.

דבריו הם סותרים מיניה וביה, כותב, „יש מפרשים ברוחק וכו' סתימת הדברים משמע" למה זה דוחק, ומי גותן סתימת הדברים? אדרבה סתימת הדברים מהני רבוותא נאמרין בנידון שבשו"ע אור"ח (סי' ע"ה) ושם המדובר לענין אמירת דברי קדושה, ושהיא בבית, וכן משמע שם ממשנה ברורה בביאור הלכה עיי"ש, וכן בספרו גדר עולם בפ"ב ובפ"ד כשמוכיר פאה נכרית, מדייק דבריו לענין בפני בעלה עיי"ש, הגע בעצמך האם יכולין ללמוד מזה היתר, במקום שעומדים נ"ח פוסקים ואוסרים בפירוש. ודע עוד כי בספר תשובה מאהבה סי' מ"ח כתב שאפי' השלטי גבורים שהוא המתיר בפירוש, לא דיבר בפאה נכרית שנעשה כמו שערות הראש ממש עיי"ש. וכ"ש בפאה נכרית שגעשית בזמננו, ובעת שנשים מסתובבות בזה, נראין כבתולות ממש, אי לעינים שכך רואות, כי מלבד עצם האיסור שבארתי, עוד אזעק זעקת חטם, מי הוא שגזל מידת הבושה.

והנה חז"ל במסכת ב"ק (צ'). חייבו לשלם קנס ד' מאות וזו לאיש שמבייש אשה ומעמידה פרועת ראש, ועוד אמרו שם על האשה שגלתה מעצמה, אין אדם רשאי לחבול בעצמו זאת אומרת שאיסור חל על האשה שביישה את עצמה, להעמיד את עצמה פרועת ראש, ראה בדברי התוס' שם (צ"א. ב'). ד"ה אלא תנאי, נמצא דרבי עקיבא דמתניתין ס"ל דאפי' בבושת אין אדם רשאי.

ועתה השאלה מי גזל מנשי ישראל מידת הבושה שרוקא ברצונם להתראות כפרועות ראש.

וחכם זה שכותב: „טעם אחר להתיר בזמננו לצאת אפי' במטפחת לחוד לרה"ר וכו' שאצלינו סביבנו בנות העכו"ם וכן החפשויות המתהלכות ברחוב בגלוי ראש ממש וכו' וא"כ היום אפי' בכסוי אחד סגי" דיבורים אלו אסור לאומרם וכמו שבעצמו כותב: „שהמתיר פריעת ראש עיי"ו הריחו הבל ואפיקורסות", וכן אין יכולין להתיר עיי"ו גזירת חכמים של דת יהודית ובעצמו מביא שו"ת ח"ס דלא כדבריו. גם המ"ב מביא חובת ב' כסויים בזמננו.

שם בשו"ע סעי' ב'

שער של אשה שדרכה לכסותו אסור לקרות כנגדו הגה אפילו אשתו, אבל בתולות שדרכן לילך פרועות הראש מותר.

שם בשו"ע יש דיון בדבר שער היוצא מחוץ לצמתן ופירש שם במ"ב סעי"ק י"ד מלבד כסוי הגדול של ראשה יש לה צמת והוא כגד המצמצם השער שלא יצאו לחוץ ואותו מעט שא"א לצמצם ויוצא מהצמת ע"ז מקיל הרשב"א. זה מביא בשם ח"ס ס' ל"ו אח"כ מביא דברי הוזהר פ' נשא שהחמיר מאוד שלא יתראה שום שער מאשה דגרמה מסכנותא לביחא וגרמה לבנאה דלא יתחשכון כדרא וסטרא אחרא לשורות כביחא וכ"ש אם הולכת בשוקא כך ע"כ בעי איחתא דאפילו קורות כיתא לא יחמון שערא חדא מרישאה ואי עבדית כן מה כחיב בניך כשתילי זיתים מה זית וכו' כנאה יסתלקון כחשוכין על שאר ביני עלמא. ולא עוד אלא דבעלה מתכרך בכל ברכאן דלעילא וברכאן דלחתא בעותרא בכנים וכני כנים. וכתב המג"א דראוי לנהוג כהוזהר ובגמרא יומא איתא כמעשה דקמחית בזכות הצניעות היתירה שהיתה בה שלא ראו קורות ביתא אמרי חלוקה יצא ממנה כהנים גדולים עכ"ל המ"ב. ושם כביאור הלכה ד"ה ודע כתב בשם ח"ס ס' ל"ו דכיון דכבר קבלו עלייהו אבות אבותינו בכל מקום ששמענו שנפוצים ישראל לאסור בזה א"כ הוה ליה דין גמור שקבל עלייהו כהן דיעה האוסרת וכו' וכתב לבסוף דכארצינו שנתפשט המנהג ע"פ הוזהר איסור גמור הוא ויש לחוש לרכיצת האלה האמור בזה עכ"ל.

מכל האמור יוצא אזהרה שכל אחד יזהיר לאשתו לכסות הראש היטב ושלא יתראה ח"ו שום שער, ויהי' בטוח שיקבל הברכות הכתובים בזה, וגם כי יש לזה מקור בהלכה.

שם סעי' ג'

יש לזהר משמיעת קול זמר אשה בשעת קריאת שמע (וכן כל דבר שכדושה) הגה ואפילו אשתו.

הנני להעתיק כאן מכתב תשובה שבררתי בעה"י בהלכה זו לפני שלשים

שנה:

חדש כסליו תשט"ז

בס"ד

כבוד ידידי האברך הרה"ח יוסף שלזינגר הי"ו.

אחרשה"ט ע"ד הבקשה שכקשת ממני לצאת נגד פירצת שמיעת קול שיר של רדיו, וצעקתך נגד הגדולים שעוברים ע"ז בשתיקה וכיחוד נחרגות על רב אחד שהתיר ללמוד ולהתפלל ולקרות ק"ש במקום שנשמע קול שיר של רדיו אע"פ שידוע שהרכה פעמים הריהו קול שיר של אשה, והרי אמרו קול באשה ערוה ואיך מותר כל זה.